

2025, 14 (3), 1660-1682 | Araştırma Makalesi

Avrupa’da Çocuk Sahibi Olmanın Mutluluk Üzerindeki Etkisi: Covid-19 Döneminden Ampirik Bulgular

Keziban Altun Erdoğan¹

Öz

Covid-19 pandemisi, dünyanın çeşitli bölgelerinde olduğu gibi Avrupa’da da ebeveynlerin günlük yaşam rutinlerini, çalışma alışkanlıklarını ve ailevi dinamiklerini derinden etkileyen sıra dışı bir toplumsal deneyim olmuştur. Sosyal mesafe önlemleri kapsamında okulların kapatılması ve evden çalışmanın zorunlu hale gelmesi, ebeveynlerin ev içi sorumluluklarının artmasına, çocukların eğitimiyle ilgili çeşitli zorluklarla karşılaşmalarına ve dolayısıyla iş ve aile yaşamında çatışmalar yaşamalarına neden olmuştur. İşgücü piyasasındaki daralmaların etkisiyle işsiz kalan ebeveynler de ekonomik güçlüklerle karşılaşmışlardır. Literatürde bu sürecin, Avrupa’da ebeveynlerin mutluluğu üzerinde etkili olduğu ve bu mutluluğun ebeveynlerin demografik ve ekonomik özelliklerine göre değiştiği gösterilmiştir. Ancak literatürdeki çalışmalar, belirli demografik ve ekonomik göstergelere odaklanmıştır. Ayrıca bu çalışmalarda, pandemi süresince çocuklarıyla aynı konutta yaşayan ebeveynlerin evden çalışmasının mutluluk üzerindeki olası etkisi göz ardı edilmiştir. Bu çalışmada, söz konusu sınırlılıklar dikkate alınarak, Avrupa ülkelerinde çocuk sahibi olmanın bireylerin mutluluğu üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu amaç için Avrupa Sosyal Araştırması’nın Covid-19 modülüne ait verileri doğrusal regresyon yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu doğrultuda, 12 yaş ve üzeri çocukların yaşı, sayısı, cinsiyeti ile aynı evde yaşama durumunu gösteren değişkenler analizlere dahil edilmiştir. Çalışmanın sonucunda, pandemide 12 yaş ve üzeri en az bir çocuğa sahip olmanın Avrupa’daki bireylerin mutluluğunu olumlu yönde etkilediği; ancak bu etkinin bireylerin demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Literatürden farklı olarak, pandemide çocuklarıyla birlikte yaşayan ebeveynlerin işsiz olması ya da evden çalışma sıklıklarının artması mutlulukları açısından olumsuz sonuçlar ortaya çıkardığı belirlenmiştir. Ayrıca, ebeveynlerin genç ve orta yaş grubunda yer alması ve çocuklarının 24 yaşından küçük olması, mutluluk düzeyleri üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğu da tespit edilmiştir. Bulgular doğrultusunda, Avrupa’daki ebeveynlerin Covid-19 gibi zorlu süreçlerle karşılaştıklarında daha mutlu olabilmeleri için, mali ve psikolojik destek programlarının geliştirilmesi ve çocuk bakımına yönelik desteklerin artırılması yönünde politika önerilerinde bulunabilir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa, Çocuk Sahibi Olmak, Mutluluk, Covid-19 Pandemisi, Ebeveynlerin Demografik ve Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Altun Erdoğan, K. (2025). Avrupa’da Çocuk Sahibi Olmanın Mutluluk Üzerindeki Etkisi: Covid-19 Döneminden Ampirik Bulgular. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 14(3), 1660-1682. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1690747>

Geliş Tarihi	03.05.2025
Kabul Tarihi	10.08.2025
Yayın Tarihi	30.09.2025
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Dicle Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat, Diyarbakır, Türkiye, keziban.altun@dicle.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7724-4973>

2025, 14 (3), 1660-1682 | Research Article

The Effect of Having Children on Happiness in Europe: Empirical Evidence from the COVID-19 Period

Keziban Altun Erdoğan¹

Abstract

The COVID-19 pandemic, as in many parts of the world, was an extraordinary social experience that profoundly affected parents' daily routines, work habits, and family dynamics in Europe. Within the scope of social distancing measures, the closure of schools and the mandatory shift to remote work increased parents' domestic responsibilities, created various challenges related to children's education, and consequently led to conflicts between work and family life. Parents who lost their jobs due to contractions in the labor market also faced economic difficulties. The literature shows that this process affected parents' happiness in Europe and that such happiness varied according to parents' demographic and economic characteristics. However, existing studies have mainly focused on specific demographic and economic indicators. Furthermore, these studies have largely disregarded the possible effect of remote work on the happiness of parents living with their children during the pandemic. Addressing these limitations, this study examines the effect of having children on individuals' happiness in European countries. For this purpose, data from the COVID-19 module of the European Social Survey were analyzed using linear regression methods. Variables included in the analyses comprise the age, number, and gender of children aged 12 and above, as well as whether they live in the same household as the parent. The results show that having at least one child aged 12 or older during the pandemic positively affected individuals' happiness in Europe; however, this effect varied according to their demographic and socio-economic characteristics. In contrast to previous studies, the findings indicate that unemployment or increased frequency of remote work among parents living with their children during the pandemic had negative consequences for their happiness. Moreover, parents in young and middle-aged groups, as well as those whose children were under 24 years old, experienced a negative impact on their happiness levels. Based on these findings, the study suggests policy measures to enhance parents' happiness in Europe during challenging periods such as the COVID-19 pandemic, including the development of financial and psychological support programs and the expansion of childcare support.

Keywords: Europe, Having Children, Happiness, COVID-19 Pandemic, Demographic and Socio-Economic Characteristics of Parents

Altun Erdoğan, K. (2025). The Effect of Having Children on Happiness in Europe: Empirical Evidence from the COVID-19 Period. Journal of the Human and Social Science Researches, 14(3), 1660-1682. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1690747>

Date of Submission	03.05.2025
Date of Acceptance	10.08.2025
Date of Publication	30.09.2025
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

¹ Asst. Prof. Dr, Dicle University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Economic, Diyarbakır, Türkiye, keziban.altun@dicle.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7724-4973>

Giriş

Çocuk sahibi olmak, bireyler açısından hem mutluluk kaynağı olabilen hem de çeşitli stres kaynaklarını beraberinde getiren çok boyutlu ve karmaşık bir yaşam deneyimi olarak değerlendirilmektedir (Kohler vd., 2005, s. 434; Koziol ve Augustine, 2025, ss. 1-2; Nelson vd., 2013, ss. 8-9). Çocuk, ebeveynlerin sevgi, güven, bağlılık gibi temel sosyoduygusal ihtiyaçlarını karşılayarak ruhsal açıdan daha iyi hissetmelerini sağlayabilir. Ayrıca çocuk, ebeveynlerin yaşamda önemli bir role sahip olduklarına dair algılarını güçlendirerek, hayatlarını daha anlamlı ve değerli hissetmelerine katkı sağlayabilir. Pek çok kültürde çocuk sahibi olmak, başarılı bir yetişkin olmanın bir parçası olarak görülmekte; bu da bireylerin aidiyet duygusunu ve sosyal kimliğini güçlendirebilmektedir (Myrskylä ve Margolis 2014, s. 1844; Pollmann-Schult, 2014, s. 320). Bununla birlikte, ebeveyn olmak bireyler açısından zaman, duygusal ve finansal kaynaklar üzerinde önemli bir stres ve yük unsuru oluşturmaktadır. Çocuk yetiştirmek, eşlerin kendilerine ve günlük faaliyetlerine ayıracakları zamanı kısıtlar (Becchetti vd., 2013, s. 726); bu zaman kısıtı ise evlilik çatışmalarına, iş-yaşam dengesinin kurulamamasına (Gallie ve Russell, 2009, s. 449; Möhring vd., 2021, ss. 604-605) ve dolayısıyla depresyon, anksiyete gibi psikolojik sorunlara yol açabilir (Nelson vd., 2013). Çocuklar için yapılan eğitim, sağlık ve giyim gibi harcamalar, aile bütçesi üzerinde önemli bir finansal baskı oluşturabilmektedir. Bu durum, özellikle kalabalık ailelerde maddi kaynakların daha fazla kişi arasında paylaşılması nedeniyle daha bir biçimde ortaya çıkabilmektedir (Becker, 1992, s. 187; Luppi, 2016, s. 439).

Çocuk sahibi olmanın beraberinde getirdiği maddi ve maddi olmayan maliyetler ile sağladığı faydalar, ebeveynlerin refah ve mutluluk düzeylerini farklı yönlerde etkileyebilmektedir. Literatürdeki birçok çalışma, ebeveynlerin, ebeveyn olmayanlara kıyasla daha yüksek düzeyde genel mutluluk bildiğini göstermiştir (bkz. Angeles, 2010; Clark vd., 2008; Cetre vd., 2016; Kohler vd., 2005; Le Moglie vd., 2015; Margolis ve Myrskylä, 2011; Pollmann-Schult, 2014; Ugur, 2020; Vanassche vd., 2013). Öte yandan, bazı araştırmalar, özellikle küçük yaşta çocuklara sahip olan ve bakabileceklerinden fazla çocuğu bulunan ebeveynlerin, karşılaştıkları zorluklar ve artan stres faktörleri nedeniyle, çocuksuz yetişkinlere göre mutluluk düzeylerinin daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Örneğin, Cáceres-Delpiano ve Simonsen (2012) Amerika Birleşik Devletleri (ABD) için, Shi (2016) ise Çin için yaptıkları çalışmalarda, çocuk sayısındaki artışın ebeveynlerin finansal iyi oluşunu ve yaşam kalitesini olumsuz etkilediğini ortaya koymuşlardır. Myrskylä ve Margolis (2014), İngiltere ve Almanya'da en fazla iki çocuğa sahip olmanın, ebeveynler için mutluluk getirdiğini; Aassve vd. (2012), Avrupa ülkelerinde ise daha fazla çocuk sahibi olmanın, çalışma yaşamı ve ailenin finansal durumu kötüleştirmediğini göstermişlerdir. Pertold-Gebicka ve Spolcova (2022), Avrupa örneklemini üzerinde; Stanca (2012) ise 94 ülkeden geniş bir birey örneklemini kullanarak, küçük çocuğu olan bireylerin ilave çocuk sahibi olma kararlarının mutluluk düzeyleri üzerinde olumsuz etkisi olduğunu belirlemişlerdir.

Ebeveynler ile ebeveyn olmayanlar arasındaki iyi oluş farkına dair yukardaki ampirik bulgular Covid-19 pandemisi öncesi verilerden elde edilmiştir. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) 11 Mart 2020 tarihinde pandemi olarak ilan ettiği yeni tip koronavirüs (COVID-19) salgını, ebeveynlerin yaşam koşullarında ani ve öngörülemez değişikliklere neden olmuştur. Bu durum, çocuk sahibi olmanın mutluluk üzerindeki etkisini döneme özgü

biçimde yeniden şekillendirmiş olabilir. Mart 2020'nin ortalarında, pek çok ülkede halk sağlığını korumaya yönelik olarak alınan karantina önlemleri, ailelerin günlük yaşam rutinlerinde ciddi kesintilere neden olmuştur. Çoğu hükümet, ebeveynler açısından oldukça zorlayıcı olan; çocuk bakım ve eğitim kurumlarının kapatılması ile oyun alanlarının ve çocuklara yönelik eğlence faaliyetlerinin durdurulmasını içeren önlemler almıştır. Sosyal teması kısıtlayan bu tür tedbirler nedeniyle akraba veya komşular tarafından sağlanan çocuk bakım desteğinde bir azalma olmuştur. Bununla birlikte, birçok ebeveynin işinden ayrılması ya da evden çalışmaya zorunlu olarak geçmesi, maddi güçlükler ve aile içi sorunların artmasına zemin hazırlamıştır.

Covid-19 pandemisinin ebeveynlik ile mutluluk arasındaki ilişki üzerindeki etkisi, salgının şiddetli seyrettiği ülkelerde daha belirgin olabilir. Avrupa kıtasında başta İtalya, Fransa, Almanya, İspanya ve Birleşik Krallık olmak üzere birçok ülke, dünya genelinde en yüksek Covid-19 vaka ve ölüm oranlarının görüldüğü ülkeler arasında yer almıştır. Ocak 2022 tarihi itibarıyla, Avrupa Birliği ülkeleri ve Birleşik Krallık'ta toplamda 90 milyondan fazla doğrulanmış Covid-19 vakası ve 1,5 milyonu aşkın Covid-19 ile ilişkili ölüm kaydedilmiştir (ECDC, 2021, ss. 4-5). Covid-19 pandemisi, Avrupa'da yalnızca hastalık ve ölümlere yol açmakla kalmamış, aynı zamanda zayıf ruh sağlığına ilişkin paralel bir salgını da tetiklemiştir (Dünya Sağlık Örgütü [DSÖ], 2021, s. 5). Salgın sürecinde, özellikle aile üyeleri arasında depresif semptomlar, anksiyete bozuklukları (Calvano vd., 2022; Francisco vd., 2020; Li vd., 2022) ve ebeveynlik stresinde (Carvalho ve Matias, 2024; Spinelli vd., 2021; Thorsteinsen vd., 2024) anlamlı düzeyde artışlar gözlemlenmiştir. Örneğin, Brik ve Wang (2025) tarafından 2020 yılında 23 Avrupa ülkesi için gerçekleştirilen çalışmada, pandemi döneminde ebeveynler için strese yol açan etkenlerin %4,62 oranında arttığı; ailelerin psikolojik dayanıklılığının %27,04 düzeyinde olduğu ve ebeveynlerin stres seviyesinin ise %14,52 olarak gerçekleştiği ortaya konmuştur.

Covid-19'un Avrupa'daki bireylerin günlük yaşamı ve psikolojik durumu üzerinde yarattığı dönüşümle birlikte, ebeveyn olmanın mutluluğa etkisi, bireylerin demografik ve ekonomik özelliklerine göre farklılık gösterebilir. Pandemi öncesi döneme ilişkin bulgular, kadınlara kıyasla erkeklerin (Becchetti vd., 2013; Margolis ve Myrskylä, 2011; Ugur, 2020) çocuk sahibi olmaktan daha fazla mutluluk duyduğunu göstermektedir. Ayrıca, boşanmış veya eşi ölmüş olanlara kıyasla evlilerin (Angeles, 2010; Le Moglie vd., 2015; Myrskylä ve Margolis, 2014) ve genç ile orta yaşlı bireylere kıyasla yaşlı yetişkinlerin (Cetre vd., 2016; Kohler vd., 2005; Luppi, 2016) çocuk sahibi olmaktan daha fazla mutlu olduğu belirlenmiştir. Bireylerin sosyo-ekonomik özelliklerine odaklanan araştırmalar ise yüksek gelir düzeyine sahip (Aassve vd., 2012; Pollmann-Schult, 2014;) ve yarı zamanlı çalışanların (Aassve vd., 2005; Ugur, 2020; Vanassche vd., 2013) ebeveyn olmaktan daha yüksek düzeyde mutluluk elde ettikleri tespit edilmiştir.

Covid-19 pandemisi süresince Avrupa'da ebeveynlerin mutluluğu ile bu mutluluk üzerindeki demografik ve sosyo-ekonomik farklılıkların etkisine dair sınırlı sayıda araştırma yapılmıştır. (bkz. Guetto vd., 2021; Han ve Hart, 2022; Hipp ve Bünning, 2021; Hudde vd., 2023; Huebener vd., 2021; Möhring vd., 2021; Thorsteinsen vd., 2024; Vicari vd., 2022). Bu araştırmalar, ebeveynlerin mutluluğunda cinsiyet, evden çalışma koşulları, çocuğun yaşı ve hanehalkı gelir düzeyinin etkili olduğunu göstermiştir. Ancak mevcut literatürde, pandemi dönemi boyunca ebeveynin çocuğuyla aynı konutta yaşamasının mutluluk düzeyi üzerindeki potansiyel etkisi dikkate alınmamıştır. Pandemi sürecinde

çocuğuyla aynı ortamı paylaşan ebeveynler, artan bakım yükü, iş-özel yaşam sınırlarının belirsizleşmesi, mekânsal kısıtlılıklar ve ekonomik belirsizlikler nedeniyle daha düşük düzeyde mutluluk deneyimlemiş olabilir

Bu çalışma, Covid-19 döneminde Avrupa'da çocuk sahibi olmanın mutluluk üzerindeki etkisini ele almaktadır. Araştırma, mevcut literatürden farklı olarak, çocuğun cinsiyeti, ebeveynle aynı hanede yaşama durumu ile ebeveynlerin yaşı, çalışma ve medeni durumu gibi çok boyutlu demografik ve sosyo-ekonomik göstergelere dayanmaktadır. Literatürdeki çalışmalar, salgın sürecinde ebeveyn mutluluğunu genellikle tek bir Avrupa ülkesine odaklanarak ya da sınırlı sayıda ülke arasında karşılaştırmalar yaparak incelemiştir (örneğin, Calvano vd., 2022; Del Boca vd., 2020; Francisco vd., 2020; Giurge vd., 2021; Hudde vd., 2023; Li vd., 2022; Prati ve Mancini, 2023; Rodrigues vd., 2023; Rudolph ve Zacher, 2021; Thorsteinsen vd., 2024). Bu çalışmada ise pandemi gibi zorlu bir dönemde ebeveyn olmanın mutluluk getirip getirmediği, 31 Avrupa ülkesini kapsayan Avrupa Sosyal Araştırması'nın Covid-19 modülüne ait veriler kullanılarak analiz edilmektedir. Böylece Avrupa'da yaşayan ebeveynlerin mutluluğu geniş bir çerçeveden değerlendirilebilmiştir.

Çalışmada giriş bölümünün ardından, Covid-19 salgınının ebeveynlerin mutluluğunu hangi kanallar aracılığıyla etkilediği teorik çerçevede ele alınmıştır. Bunu takiben, analizlerde kullanılan veri seti ile değişkenler açıklanmış ve bu değişkenlere ait tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir. Devamında, elde edilen bulgular yorumlanmış ve literatür doğrultusunda tartışılmıştır. Son bölümünde ise genel bir değerlendirme yapılmış, araştırmanın kısıtlarına değinilmiş ve geleceğe yönelik önerilerde bulunulmuştur.

1. Çocuk Sahibi Olmanın Mutlulukla İlişkisi: Covid-19 Dönemi

Covid-19 pandemisi, ebeveynlerin ciddi ailevi, eğitsel ve ekonomik krizlerle başa çıkmak zorunda kaldığı ve ebeveynliğe özgü stresin belirgin şekilde arttığı zorlu bir dönem olmuştur. Yaşam koşullarının önemli ölçüde değiştiği bu süreçte ebeveynler; hastalıkla ilgili endişeler, finansal zorluklar ve çalışma düzenindeki değişikliklerle karşılaşmıştır. Bunun yanı sıra, artan ailevi sorumluluklar da mutsuzluklarını artıran önemli etkenler arasında yer almıştır

Çin'de ortaya çıkan ve kısa sürede küresel ölçekte yayılan koronavirüs hastalığı nedeniyle dünya genelinde milyonlarca insan yaşamını yitirmiştir. DSÖ (2020), Aralık 2019'dan Eylül 2020'ye kadar geçen bir yıllık süreçte dünya çapında 32,7 milyondan fazla doğrulanmış Covid-19 vakası ve 1 milyona yakın ölüm bildirilmiştir. Pandeminin başlarında etkili tedavi olmaması nedeniyle, genç ve orta yaş grubunda hastaneye yatış ve ölüm riski yaklaşık %20 iken, ileri yaş ve kronik hastalıklı bireylerde bu oranlar belirgin şekilde yüksek seyretmiştir (Gülmez, 2020, s. 50). Ölümcül virüsün oluşturduğu bu hastalık, aile üyeleri arasında artan düzeyde korku ve kaygıya neden olmuştur. Ebeveynler, kendilerinin, çocuklarının ya da eşlerinin Covid-19'a yakalanma riskine ilişkin endişe duymuştur (Han ve Hart, 2022, ss. 2-3). Artan korku ve endişe, ebeveynler ve çocuklar üzerinde stres düzeylerinin artmasına (Racine vd., 2020), uyku kalitesi ve alışkanlıklarında değişikliklere (Tiwari vd., 2023) ve sağlık hizmetlerine erişimlerin azalmasına (Westrupp vd., 2023) yol açmıştır.

Covid-19 salgını, havayolu taşımacılığı, turizm ve eğlence gibi yoğun fiziksel etkileşim gerektiren sektörlerde işlerin durmasına, işten çıkarmaların artmasına ve işe alımların

ertelenmesine yol açmıştır. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO, 2020a, s. 13) raporuna göre, 2019'a kıyasla 2020 yılında toplam istihdam, işsiz kalan veya iş gücünden ayrılan çalışanlar nedeniyle 114 milyon azalmıştır. İstihdam oranlarındaki azalışa ek olarak, hükümetlerin yetersiz mali destek programları, çok sayıda ailenin finansal durumunu olumsuz etkilemiştir (Prime vd., 2020, s. 4). Özellikle düşük gelirli aileler, sınırlı iş olanakları ve iş kayıplarından kaynaklanan ekonomik güçlükleri daha yoğun bir biçimde deneyimlemişlerdir. Örneğin temel ihtiyaçların karşılanamaması, faturaların ödenememesi ve hane bütçesinde çeşitli kısıtlamalar gibi sorunlarla karşılaşmışlardır. Okul çağına çocuğu olanlar ise gıda, barınma ve sağlık hizmetlerine yetersiz erişim gibi ekonomik strese daha fazla maruz kalmışlardır. Tüm bu zorluklar, ebeveynlerin çocuklarına yönelik destekleyici davranışlarını ve etkileşim düzeylerini azaltmıştır. Bu durum ise ailenin mutluluğunu ve ilişki kalitesini olumsuz yönde etkilemiştir (Han ve Hart, 2022, ss. 2-3; Koziol ve Augustine, 2025, s. 4).

Covid-19 tedbirleri kapsamında pek çok ülke, tam zamanlı ev eksenli uzaktan çalışma modeline geçiş yapmıştır. ILO (2020b, ss. 2-4) tahminine göre, pandemi öncesi dünya genelinde 260 milyon ev eksenli çalışan varken, 2020 yılında Covid-19 pandemisinin ilk aylarında, her beş çalışandan biri zorunlu olarak evden çalışmaya başlamıştır. Bu süreçte tam zamanlı evden çalışan ebeveynler, yaşamın çeşitli alanlarını yönetmekte güçlükler çekmişlerdir. Ebeveynler, ev ortamında hem profesyonel iş yükümlülüklerini hem de çocuk bakımı, ev işleri gibi ailevi sorumluluklarını eş zamanlı olarak yürütmek zorunda kalmışlardır (Li vd., 2022, s. 285). Söz konusu durum, iş ve özel yaşam sınırlarının belirsizleşmesine ve buna bağlı olarak iş-aile çatışmalarında artışa neden olmuştur. Covid-19 karantinası, bu çatışmaların sürekli ve yoğun biçimde yaşanmasına zemin hazırlayan bir deneyim olmuştur. Bu süreçte aileler, özellikle çiftler, iş ve ebeveynlik sorumluluklarını yerine getirebilmek için günlük rutinlerinde önemli değişiklikler yapmıştır (Möhring vd., 2021, ss. 602-603). Aile hayatındaki bu değişimler, ebeveyn-çocuk iletişimini ve çiftlerin arasındaki ilişki memnuniyetini azaltmıştır (Carvalho ve Matias, 2024, s. 17008; Fritz vd., 2024, s. 15).

Covid-19'un yüksek bulaşıcılığı ve artan ölüm oranlarının gözlemlendiği dönemde, okulların ve tüm çocuk bakım hizmetlerinin kapatılmasıyla birlikte, aile üyeleri günün 24 saati aynı yaşam alanını paylaşmışlardır. Bu karantina sürecinde, ebeveynlerin çocukların eğitimi ve gelişimine yönelik eğitsel ve destekleyici rolleri her zamankinden daha önemli hale gelmiştir. Ancak ebeveynler, evde eğitim ve çocuk bakımını daha önce deneyimlemedikleri biçimlerde üstlenmek zorunda kalmışlardır (Spinelli vd., 2021, s. 640). Ebeveynler, çocukları oyalayıp eğlendirecek yaratıcı çözümler geliştirerek günlük rutinleri sürdürmeye ve aynı zamanda evden çalışma düzenine uyum sağlama çalışmışlardır (Griffith, 2022, s. 726). Bütün bu çabalar hem zaman hem de kaynak tahsisi açısından önemli bir yük oluşturmıştır. Bu dönemde gelişmiş ülkelerdeki ebeveynler bile çocuk bakımına ilişkin sorumluluklarını yerine getirmede güçlük çekmiş ve bakım hizmetlerine erişimde kayıplar yaşamışlardır. Örneğin, ABD'de 11.537 ebeveynin %24'ü çocuk bakımına erişimde kayıp yaşadığını, %35'i ise bakım sorumluluklarını yönetmekte zorlandığını bildirmiştir (Pew Research Center, 2020, ss. 13-17). Bütün bu sorunlar, ebeveynlerin ev-yaşam dengesini bozmuş, ortak ebeveynlik kalitesini düşürmüş ve tükenmişlik düzeyini artırmıştır (Carvalho ve Matias, 2024, s. 17009; Feinberg vd., 2022, s. 373).

Covid-19 pandemisi ebeveynler için çeşitli olumsuz sonuçlar doğurmuş olsa da, çocuklar bu zorlu süreçte hem maddi hem de duygusal açıdan destekleyici bir kaynak olarak öne çıkmış olabilir. Karantina önlemleri, bireylerin eşleri ve çocuklarıyla daha fazla zaman geçirme fırsatı sunmuştur. Birlikte geçirilen bu zaman, ebeveyn-çocuk iletişimini ve eşler arasındaki ilişkisel uyumu güçlendirerek pandeminin olumsuz etkilerini kısmen hafifletmiştir. (Brik vd., 2024, ss. 98-99). Çocuklarla kurulan yakın ilişkiler, ebeveynlerin duygusal dayanıklılığını güçlendirerek pandemi sürecinde ortaya çıkan evlilik çatışmaları, işle ilişkili stres faktörleri ve psikolojik sorunlarla başa çıkmalarına katkı sağlamıştır (Prime vd., 2020, s. 8). Ayrıca aile içindeki etkileşimler sayesinde yalnızlık duygusunu daha düşük düzeyde hissetmişlerdir (Kozioł ve Augustine, 2025, ss. 2-3). Öte yandan, çocuk sahibi olmayan bireyler, pandemi sırasında yalnızlık, dijital medya kullanımındaki artış ve güçlü korku duyguları gibi etkenlerle karşılaşmışlardır. Bu nedenle, ebeveynlere kıyasla psikolojik iyi oluşları daha düşük bulunmuştur (Arpino vd., 2022; Cohn-Schwartz vd., 2022).

2. Veri Seti

Analizler, Avrupa Sosyal Araştırması'nın (European Social Survey – ESS) 2020-2022 yıllarına ait onuncu tur (Round 10) verileri kullanılarak yapılmıştır. ESS, Avrupa genelinde kamuoyu tutumlarındaki değişimleri incelemek amacıyla yürütülen uluslararası bir araştırmadır. 2001 yılından beri iki yılda bir yaklaşık 40 Avrupa ülkesinde uygulanmaktadır. ESS, genel sağlık ve refah, ekonomik koşullar, kültürel ve ulusal kimlik, medya, eşitsizlik ve sosyal dışlanma, aile yaşamı gibi birçok konu hakkında veri sağlamaktadır.

11 turdan oluşan ESS'nin veri toplama süreci, genellikle bir saat süren yüz yüze görüşmeye dayanmaktadır. Onuncu tur Covid-19 salgının etkisiyle hem yüz yüze hem de çevrimiçi görüşme yöntemi kullanılarak 31 Avrupa ülkesinde³ yaklaşık 59000 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir. Onuncu tura, önceki turlarda ele alınan temel konuların yanı sıra, "iş ve aile hayatında dijital sosyal iletişim" üzerine yeni bir modül eklenmiştir. Bu modül, bireylerin ailesiyle yakınlığı ve iletişim sıklığı gibi soruların yanı sıra, 12 yaş ve üzerindeki çocuklarının sayısı, yaşı ve ailesiyle aynı evde yaşayıp yaşamadıklarıyla ilgili soruları da içermektedir.

Çalışmada, bireysel mutluluğu ölçmek için literatürde standart hale gelmiş olan "Ne kadar mutlusunuz?" sorusu kullanılmıştır. Katılımcılar bu soruyu, "0" hiç mutlu değil ve "10" çok mutlu arasında değişen 11 dereceli likert ölçeğiyle yanıtlamışlardır. Covid-19 dönemi boyunca okul çağındaki çocuğa sahip olmanın katılımcıların mutluluğu üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu amaçla, 12 yaş ve üstündeki çocukların yaşı, sayısı, cinsiyeti ve aynı evde yaşama durumu mutluluk modeline eklenmiştir. Kontrol değişkeni olarak yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve hanehalkı gelir grubunu içeren sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik faktörler kullanılmıştır. Medeni durum (evli/evli gibi birlikte yaşıyor, boşanmış/ayrılmış/eşi ölmüş, hiç evlenmemiş), çalışma durumu (ücretli çalışan/çalışmayan) ve gelir grubu (düşük, orta, yüksek gelir)

3 Round 10-2020 tamamlandığı ülkeler şunlardır: Almanya, Avusturya, Belçika, Birleşik Krallık, Bulgaristan, Çekya, Estonya, Finlandiya, Fransa, Hırvatistan, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsraill, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Karadağ, Kıbrıs, Kuzey Makedonya, Letonya, Litvanya, Macaristan, Norveç, Polonya, Portekiz, Sırbistan, Slovakya, Slovenya, Yunanistan.

kategorik olarak sınıflandırılmıştır. Ayrıca pandemi sürecinde çocuk sahibi olup evden çalışanların mutluluklarını değerlendirmek için evden çalışma sıklığı da analize dahil edilmiştir.

Mutluluk modelinde yer alan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 1’de rapor edilmiştir. Buna göre Covid-19 salgını esnasında Avrupa ülkelerinde ortalama mutluluk düzeyi 10 üzerinden 7,126 iken, ortalama yaş 50’dir. Bu ülkelerde bireylerin %50’si evli ya da evli gibi birlikte yaşamakta, %20’si boşanmış, ayrılmış ya da eşi ölmüş; %30’u ise hiç evlenmemiştir. Ayrıca %47’si erkek iken, %53’ü kadındır. Ücretli çalışanların ortalaması ise %54, işsizlerin ortalaması %46’dır. Eğitim durumuna bakıldığında, katılımcıların %19’un ilköğretim, %52’sinin ortaöğretim, %29’un yükseköğretim düzeyinde eğitimlerini tamamladığı görülmektedir. Bununla birlikte, %28’i düşük gelir, %44’ü orta gelir, %28’i yüksek gelir grubun yer almaktadır.

Avrupa ülkelerinde yaşayanların %45’i çocuk sahibi iken, %55’i en az bir çocuğa sahiptir. Bu çocukların %53’ü erkek iken, %47’si kız çocuğudur. Çocuk sahibi bireylerin ortalama çocuk sayısı 1’dir. Çocuğu olanların %19’u 12-18 yaş, %13’ü 19-24 yaş, %24’ü 25-34 yaş aralığında ve %44’ü de 35 yaş ve üzeri çocuklara sahiptir. Ebeveynlerin %35 çocuklarıyla aynı evde yaşarken, %65’i çocuklarıyla ayrı evlerde yaşamaktadır.

Tablo 1: Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Gözlem	Ortalama	Standart Sapma	Min.	Max.
Mutluluk	59,331	7.126	2.022	0	10
Yaş	58,347	50.47	18.55	15	90
Yaşın Karesi	58,347	2,892	1,893	225	8,100
Erkek	59,050	0.470	0.499	0	1
Kadın	59,050	0.530	0.499	0	1
Evli/Evli Gibi Birlikte Yaşıyor	37,267	0.494	0.500	0	1
Boşanmış/Ayrılmış/Eşi Ölmüş	37,267	0.202	0.402	0	1
Hiç Evlenmemiş	37,267	0.304	0.460	0	1
İlköğretim	58,602	0.193	0.395	0	1
Ortaöğretim	58,602	0.517	0.500	0	1
Yükseköğretim	58,602	0.287	0.452	0	1
Çalışmayan	59,685	0.465	0.499	0	1
Ücretli Çalışan	59,685	0.535	0.499	0	1
Düşük Gelir	46,604	0.276	0.447	0	1
Orta Gelir	46,604	0.441	0.496	0	1
Yüksek Gelir	46,604	0.283	0.451	0	1
Çocuk Sayısı	57,057	1.115	1.234	0	6
Çocuk Sahibi Değil	57,057	0.450	0.498	0	1
En Az Bir Çocuğa Sahip	57,057	0.550	0.498	0	1
12-18 Yaş Çocuğa Sahip	29,600	0.190	0.392	0	1
19-24 Yaş Çocuğa Sahip	29,600	0.132	0.339	0	1
25-34 Yaş Çocuğa Sahip	29,600	0.240	0.427	0	1
35 Yaş ve Üzeri Çocuğa Sahip	29,600	0.438	0.496	0	1
Çocuğuyla Aynı Evde Yaşıyor	30,535	0.354	0.478	0	1
Çocuğuyla Aynı Evde Yaşamıyor	30,535	0.646	0.478	0	1
Erkek Çocuğa Sahip	24,190	0.526	0.499	0	1
Kız Çocuğa Sahip	24,190	0.474	0.499	0	1
Evde Çalışma Sıklığı	32,647	2.427	1.870	1	6

3. Bulgular

Covid-19 döneminde Avrupa’da ebeveyn olmanın bireysel mutluluk üzerindeki etkisi, beş farklı mutluluk modeliyle analiz edilmiştir. İlk modelde sosyo-ekonomik ve sosyo-demografik değişkenlere ek olarak çocuk sahibi olma durumu, ikinci modelde çocuk sayısı, üçüncü modelde çocuğun yaşı yer almıştır. Dördüncü modele çocukla aynı evde yaşama durumu, son modele ise çocuğun cinsiyeti eklenmiştir. Böylece pandemide 12 yaş ve üzeri çocuk sahibi olmanın mutluluk üzerindeki net etkisi değerlendirilmiştir. Modeller, doğrusal regresyon yöntemi⁴ kullanılarak tahmin edilmiştir.

Tablo 2: Regresyon Tahmin Sonuçları

Değişkenler	(1) Model 1	(2) Model 2	(3) Model 3	(4) Model 4	(5) Model 5
Yaş	-0.054*** (0.004)	-0.055*** (0.004)	-0.038*** (0.012)	-0.034*** (0.010)	-0.019 (0.014)
Yaşın Karesi	0.000*** (0.000)	0.000*** (0.000)	0.000*** (0.000)	0.000*** (0.000)	0.000* (0.000)
Kadın	0.114*** (0.021)	0.112*** (0.021)	0.178*** (0.029)	0.194*** (0.029)	0.212*** (0.034)
Evli/Evli Gibi Birlikte	0.486*** (0.024)	0.473*** (0.024)	0.497*** (0.033)	0.508*** (0.033)	0.506*** (0.040)
Ortaöğretim	0.199*** (0.033)	0.213*** (0.033)	0.189*** (0.043)	0.178*** (0.042)	0.186*** (0.049)
Yükseköğretim	0.358*** (0.036)	0.377*** (0.036)	0.303*** (0.047)	0.287*** (0.047)	0.287*** (0.053)
Ücretli Çalışan	0.157*** (0.030)	0.161*** (0.029)	0.164*** (0.042)	0.160*** (0.041)	0.168*** (0.048)
Orta Gelir	0.425*** (0.029)	0.427*** (0.029)	0.408*** (0.040)	0.411*** (0.039)	0.365*** (0.046)
Yüksek Gelir	0.688*** (0.034)	0.686*** (0.034)	0.721*** (0.048)	0.731*** (0.048)	0.637*** (0.056)
12-18 Yaş Çocuğa Sahip			-0.201*** (0.070)		
19-24 Yaş Çocuğa Sahip			-0.165*** (0.061)		
25-34 Yaş Çocuğa Sahip			-0.036 (0.047)		
En Az Bir Çocuğa Sahip	0.153*** (0.030)				
Çocuk Sayısı		0.101*** (0.011)			
Çocuğuyla Aynı Evde Yaşıyor				-0.146*** (0.038)	
Kız Çocuğa Sahip					0.013

⁴ Mutluluk düzeyi, 1’den başlayıp ardışık tamsayı değerleri ile kodlanmış bir bağımsız değişken olması nedeniyle genellikle sıralı regresyon modelleri ile analiz edilmektedir. Bununla birlikte mutluluk ekonomisi alanında sıralı sonuçlar için doğrusal regresyon modelinin kullanmanın uygun olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (örneğin, Blanchflower ve Bryson, 2024; Clark vd., 2016; Colombo vd., 2018; Ferrer-i-Carbonell ve Frijters, 2004; Frey ve Stutzer, 2000; Meier ve Stutzer, 2008). Bu çalışmada da lojistik regresyon yöntemi kullanıldığında OLS yöntemi ile benzer sonuçlar verdiği görülmektedir (bkz. Ekler).

					(0.033)
Sabit	8.129***	8.143***	7.950***	7.776***	7.162***
	(0.100)	(0.098)	(0.378)	(0.323)	(0.429)
Gözlem	28,729	28,729	15,921	16,132	11,304
R-kare	0.151	0.153	0.180	0.179	0.183
Prob > F	0	0	0	0	0

Not: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1. Modellerde ülke sabit etkileri eklenmiştir. Parantez içindeki değerler standart hatalardır.

Tablo 2’de sunulan sosyo-demografik ve sosyo-ekonomik değişkenlere ait analiz sonuçları, literatür doğrultusunda beklenen işaretlere sahiptir. Buna göre, genç ve ileri yaş grubundaki bireyler daha mutlu, orta yaş grubundaki bireyler ise daha mutsuzdur. Bu durum, bireysel mutluluk ve yaş arasındaki U şeklindeki ilişki gösterir. Söz konusu ilişkiyi daha iyi modelleyebilmek için analizlere yaşı karesi değişkeni dahil edilmiştir. Tüm modellerde, evli ve evli gibi birlikte yaşayan bireylerin, medeni durumu farklı olanlara kıyasla daha yüksek mutluluk düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca, son yedi gün içinde ücretli bir işte çalışmanın mutluluğu olumlu etkilediği ve kadınların erkeklerden daha mutlu olduğu belirlenmiştir. İlköğretim seviyesine kıyasla ortaöğretim ve yükseköğretim seviyesinden mezun olanların ise mutluluklarının daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Benzer şekilde orta gelir ve yüksek gelir grubunda yer alanlar, düşük gelir grubundakilere kıyasla daha yüksek düzeyde mutluluğa sahiptir. Bulgular, eğitim ve gelir düzeyi arttıkça mutluluk düzeyinin de arttığını göstermektedir.

Ebeveyn olmanın Avrupa’daki bireyler için mutluluk getirip getirmediği araştırmak için en az bir çocuk sahip kukla değişkeni mutluluk modeline eklenmiştir. Sonuç incelendiğinde, en az bir çocuğa sahip olmanın mutluluğu pozitif etkilediği görülmektedir. Sahip olunan çocuk sayısının artmasının bireylerin mutluluğu için anlamlılığını tespit etmek için çocuk sayısı analizlere dahil edilmiştir. Model 2’deki sonuçlara göre çocuk sayısı değişkenin 0,01 düzeyinde anlamlı ve pozitif bir katsayıya sahiptir. Çocuk sayısının artmasının pandemi gibi zorlu bir dönemle bile mutluluğu olumlu etkilediği anlaşılmaktadır. Ancak Tablo 1’de Avrupa ülkelerinde ortalama olarak çocuk sayısının 1 olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, Avrupa’da birden fazla çocuğa sahip olmanın bireysel mutluluğa olumlu katkısı olduğu söylenebilir.

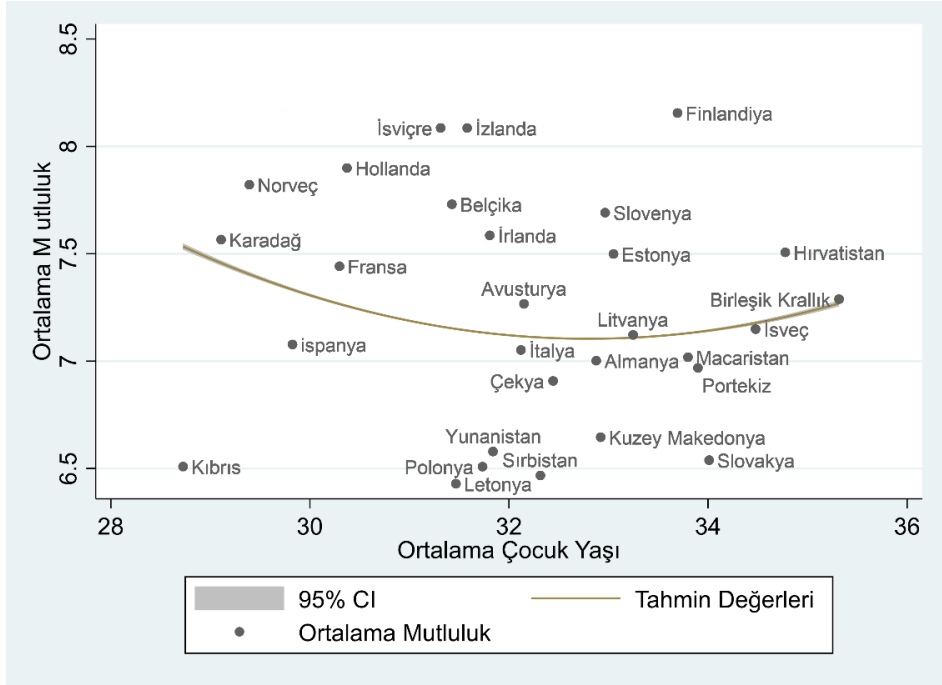
Covid-19 pandemisi sırasında uygulanan sokağa çıkma kısıtlamaları altında, çocuğuyla aynı konutu paylaşmanın ebeveynlerin mutluluğu için belirleyici olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda, ebeveynlerin çocuğuyla aynı evde yaşama durumunu temsil eden bir kukla değişken tanımlanmış ve mutlulukları bu değişkene göre değerlendirilmiştir. Model 4’teki bulgulara göre, Avrupa’da pandemi boyunca 12 ve üzeri yaştaki çocuğuyla aynı evde yaşayanların mutsuz olduğu görülmektedir.

Ebeveynlik, bireylerin hayatına anlam ve doyum katarak mutluluklarını artırabilir. Ancak bu etkinin derecesi, kültürel normlar, ebeveyn beklentileri, toplumsal cinsiyet rolleri ve ekonomik koşullar gibi faktörlerle ilişkilidir. Bu nedenle, çocuğun cinsiyetine göre farklılık gösterebilir. Söz konusu farklılığı dikkate almak için kız ve erkek çocuğa sahip olma durumlarını gösteren kukla değişkenler oluşturulmuştur. Buna göre, Model 5’te, kız çocuğa sahip olma değişkeni 0,1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı değildir. Avrupa ülkelerinde, 12 yaş ve üzeri kız veya erkek çocuğa sahip olmanın mutluluk düzeyi üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı gözlemlenmektedir.

Pandemide ebeveyn olmanın mutluluğa etkisi, çocukların yaşına bağlı olarak farklılaşabilir. Bu doğrultuda, çocukların yaşlarını gösteren dört kukla değişkenleri oluşturulmuştur. Model 3'e göre, ekonomik sıkıntıların yaşandığı Covid-19 sürecinde, 12-18 ve 19-24 yaş grubundaki çocuklara sahip olmak ebeveynlerin mutluluğunu olumsuz yönde etkilemektedir. Bununla birlikte 25-34 yaş arası çocuğa sahip olmanın ebeveynlerin mutluluğunu için istatistiksel olarak anlamlı değildir. Diğer bir ifadeyle, 25-34 yaş ile 35 yaş üstü çocuk sahibi olmanın ebeveynlerin mutluluğu açısından anlamlı bir farkı bulunmamaktadır.

Regresyon sonuçları, Avrupa'da Covid-19 pandemisi sırasında çocukların yaşı ebeveynlerin mutluluğu üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, çeşitli ülkeler kapsamında Şekil 1'de ele alınmıştır.

Şekil 1: Covid-19 Pandemi Sürecinde Avrupa Ülkelerinde Çocuk Yaşı ve Ebeveyn Mutluluğu Arasındaki İlişki

Şekil 1'de, Covid-19 döneminde Avrupa ülkelerinde ebeveynlerin ortalama mutlulukları ile sahip oldukları çocuklarının ortalama yaşları arasında U şeklinde bir ilişki görülmektedir. Genellikle, genç ve ileri yaşlardaki çocuklara sahip bireylerin yoğun olduğu ülkelerde ebeveynlerin ortalama mutluluk düzeyinin yüksek olduğu gözlenmektedir. Buna karşın, orta yaşlı çocuklara sahip bireylerin yoğun olduğu ülkelerde de ebeveynlerin ortalama mutluluğunun yüksek olduğu tespit edilmiştir. Şekilde dikkat çeken bir sonuç, İsviçre, İzlanda ve Finlandiya'da ebeveynler orta yaşlı çocuklara sahip olsalar da ortalama mutlulukları oldukça yüksektir. Orta yaş grubundaki bireyler iş, ebeveynlik gibi birden fazla yükümlülüğe sahip oldukları için ebeveynleri ile yeterince ilgilenemeyebilirler. Ancak bu ülkelerde pandemi koşullarında çocukların ebeveynlerine destek olarak onları mutlu ettikleri söylenebilir. Bu durum, Yunanistan, Sırbistan, Polonya ve Letonya'da geçerli olmadığı görülmektedir. Bu ülkelerde orta yaşlı

çocuğa sahip ebeveynlerin mutluluk düzeyi oldukça düşüktür. Şekilde göze çarpan bir diğer sonuç, çocuk yaşı Avrupa ortalamasının üzerinde olan Kuzey Makedonya ve Slovakya'da ebeveynlerin ortalama mutluluğu düşüktür. Bu sonuç, Kuzey Makedonya ve Slovakya'daki bireyler için, bakmakla yükümlü olunmayan büyük bir çocuğa sahip olmanın mutluluk getirmediğini göstermektedir. Benzer durum Kıbrıs için de görülmektedir. Ortalama çocuk yaştan oldukça düşük olduğu Kıbrıs'ta, ebeveynlerin mutluluk düzeyi ortalamanın altında yer almaktadır. Buna karşılık Norveç ve Karadağ'da, diğer Avrupa ülkelerine kıyasla ortama çocuk yaşı daha düşük olsa da ebeveynler oldukça mutludur.

Çocuk sahibi olmanın mutluluk ile ilişkisi ebeveynlerin cinsiyeti, yaşı ve medeni durumuna göre farklılık gösterebilir. Çocukların etkisinin ebeveynlerin demografik özelliklerine göre ne ölçüde değiştiğini belirlemek için, Wooldridge (2002, ss. 69-79)'in de önerdiği gibi, etkileşim terimleri mutluluk modeline eklenmiştir. Çocuk sahibi olma ile çeşitli ebeveyn özellikleri arasındaki etkileşimler Tablo 3'te raporlanmıştır.

Tablo 3: Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Regresyon Tahmin Sonuçları

Değişkenler	(1) Cinsiyet	(2) Yaş	(3) Medeni Durum
En Az Bir Çocuğa Sahip	0.093** (0.037)	0.137*** (0.035)	0.148*** (0.040)
En Az Bir Çocuğa Sahip × 15-29 Yaş		-0.049 (0.305)	
En Az Bir Çocuğa Sahip × 30-49 Yaş		-0.098** (0.040)	
En Az Bir Çocuğa Sahip × 65 Yaş ve Üzeri		0.242*** (0.044)	
En Az Bir Çocuğa Sahip × Kadın	0.112*** (0.043)		
En Az Bir Çocuğa Sahip × Evli/Evli Gibi Birlikte			0.010 (0.046)
Sabit	8.165*** (0.101)	7.980*** (0.105)	8.129*** (0.100)
Gözlem	28,729	28,729	28,729
R-kare	0.152	0.153	0.151
Prob > F	0	0	0

Not: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1. Modellerle ülke sabit etkileri ile kontrol değişkenleri eklenmiştir. Parantez içindeki değerler standart hatalardır.

Sonuçlar, kadınlar için en az bir çocuğa sahip olmanın mutlulukla pozitif ilişkili olduğunu göstermektedir. 12 yaş ve üzeri çocuk sahibi kadınlar, erkeklere göre daha fazla mutludur. Yaş gruplarına göre incelendiğinde, 65 yaş ve üzeri ebeveynlerin çocuk sahibi olması mutluluğu olumlu etkilerken, 30-49 yaş aralığında bu durumun ters yönde etkili olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, 50-64 ile 15-29 yaş aralığındaki ebeveynler arasında mutluluk düzeyleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Covid-19 gibi zorlu bir dönemde 12 yaş ve üzeri en az bir çocuğa sahip olmak sadece yaşlı yetişkinleri mutlu etmektedir.

Ebeveynlerin medeni durumunu içeren tahmin sonuçları, evli ve evli gibi birlikte yaşayan bireyler için çocuk sahip olmanın mutluluk üzerindeki etkisinin istatistiksel

olarak anlamlı olmadığını göstermektedir. Pandemi döneminde yaşanan psikolojik ve maddi zorluklara rağmen, boşanmış, ayrılmış veya eşini kaybetmiş kişilerin çocuk sahibi olmaları ile evli veya birlikte yaşayan kişilerin çocuk sahibi olmaları arasında mutluluk açısından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir.

Covid-19 döneminde, ebeveynlerin ekonomik durumları, genel yaşam koşulları ve evden çalışma sıklıkları mutluluk düzeyleri üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, ebeveynlerin çocuklarıyla aynı evde yaşamlarının mutluluklarıyla ilişkisi sosyo-ekonomik göstergelere göre araştırılmıştır. Bunun için bu göstergeler ile çocuğuyla aynı evde yaşıyor değişkenin etkileşim terimleri modele eklenmiştir. Sonuçlar, Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Sosyo-Ekonomik Özelliklere Göre Regresyon Tahmin Sonuçları

Değişkenler	(1) Evden Çalışma	(2) İşsiz	(3) Gelir
Çocuğuyla Aynı Evde Yaşıyor	-0.081 (0.057)	-0.136*** (0.038)	-0.094 (0.081)
Çocuğuyla Aynı Evde Yaşıyor × Evden Çalışma	-0.030** (0.014)		
Çocuğuyla Aynı Evde Yaşıyor × İşsiz		-0.283* (0.153)	
Çocuğuyla Aynı Evde Yaşıyor × Orta Gelir			-0.082 (0.088)
Çocuğuyla Aynı Evde Yaşıyor × Yüksek Gelir			-0.041 (0.091)
Sabit	8.332*** (0.492)	7.821*** (0.323)	7.774*** (0.323)
Gözlem	7,828	16,132	16,132
R-kare	0.157	0.179	0.179
Prob > F	0	0	0

Not: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1. Modellerle ülke sabit etkileri ile kontrol değişkenleri eklenmiştir. Parantez içindeki değerler standart hatalardır.

Tablo 4'teki bulgular, çocuğuyla aynı hane içerisinde yaşayan bireylerin evden çalışma sıklığının artmasının, mutluluk düzeyleri üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu göstermektedir. Pandemi döneminde evden çalışmanın zorunlu hale gelmesiyle, çocuklarıyla aynı evde yaşayan ebeveynlerin daha düşük mutluluk düzeyine sahip olduğu ifade edilebilir. Ebeveynlerin çalışma durumuna göre, işsiz olanların 12 yaş üstü çocuklarıyla aynı evde yaşaması mutluluk düzeylerini olumsuz yönde etkilemektedir. Ancak orta ve yüksek gelirli ebeveynler için çocuklarıyla aynı evde yaşamanın mutluluk düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisi gözlemlenmemiştir. Bu, beklenmedik bir sonuçtur. Pandemi sürecinde düşük gelirli ebeveynler, artan ekonomik baskılar ve geçim sıkıntısıyla daha yoğun bir şekilde karşı karşıya kalmış olabilir.

Sonuç ve Tartışma

Ebeveynlik, bireylerin mutluluğunu hem olumlu hem de olumsuz yönde etkileyebilecek birçok unsur barındırır. Sosyal, çevresel ve ekonomik koşulları içeren bu unsurlar, bireylerin yaşamlarının farklı aşamalarına ve mevcut durumlarına bağlı olarak değişebilir. Covid-19 salgını da ebeveynlerin gündelik yaşam pratikleri, iş hayatına dair düzenlemeleri ve aile içi etkileşimlerini değiştiren olağanüstü bir toplumsal süreç olarak

öne çıkmıştır. Bu süreçte tüm dünyada olduğu gibi Avrupa’da da ebeveynlikten kaynaklanan mutluluk farklılıkları yeniden şekillenmiş olabilir. Çalışmada bu durum, Covid-19 döneminde gerçekleştirilen Avrupa Sosyal Araştırması’nın verileri kullanılarak ampirik olarak araştırılmıştır.

Bu çalışmanın bulguları, literatürle uyumlu olarak, pandemi döneminde bile 12 yaş ve üzeri en az bir çocuğa sahip olmanın Avrupa toplumunda mutluluğu olumlu etkilediğini göstermektedir. Hudde vd. (2023) ile Thorsteinsen vd. (2024) de çeşitli Avrupa ülkelerini kapsayan çalışmalarında, ebeveynlerin çocuk sahibi olmayan bireylere kıyasla Covid-19’un getirdiği zorluklara daha hızlı uyum sağladığını ve bunun yaşam memnuniyetlerini artırdığını göstermişlerdir. Benzer şekilde, Rudolph ve Zacher (2021) Almanya’da ebeveynlerin Covid-19 krizine uyum sağlamalarına yardımcı olan zihinsel ve davranışsal stratejiler geliştirdiklerinin mutluluklarıyla pozitif ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Guetto vd. (2021) ise İtalya’da tek ebeveynlerin destekleyici ilişkiler içinde olmasının iyi oluşlarını olumlu etkilediğini belirlemiştir. Usluoglu vd. (2023) ile Brik vd. (2024), Covid-19 pandemisinin sosyal yaşama ilişkin en önemli olumlu etkilerinden birinin, ebeveynlerin çocuklarıyla daha fazla vakit geçirme imkânı bulmaları olduğunu vurgulamışlardır. Ailenin birlikte geçirdiği zaman, pandemi nedeniyle yaşanan iletişim sorunları ve psikolojik sıkıntıların üstesinden gelmelerine yardımcı olarak, çiftlerin daha mutlu hissetmesini sağlamış olabilir.

Analiz sonuçları, pandemi sürecinde Avrupa’da ebeveyn olmanın mutluluğu olumlu etkilediğini, ancak bu etkinin çocuğun yaşı ve ebeveynin çocukla aynı evde yaşamasına göre değiştiğini ortaya koymaktadır. Buna göre salgın dönemi boyunca, 12-24 yaş aralığında çocuğa sahip olmanın ve çocukla aynı konutta yaşamının ebeveynlerin mutluluğu üzerinde negatif bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Bu sonuç, Cetre vd. (2016) ve Pollmann-Schult’un (2014) da belirttiği gibi, okul çağında çocuğa sahip olmanın ve onlarla aynı haneyi paylaşmanın, zaman ve maddi kaynaklar açısından maliyetli olmasıyla ilişkilendirilebilir. Ebeveynler için bu maliyet, Covid-19 pandemisi sırasında artan finansal sıkıntılar ve evden çalışmanın yol açtığı iş-aile çatışmalarıyla birlikte daha belirgin hale gelmiştir. Möhring vd. (2021) ve Li vd. (2022), Almanya’da küçük çocuğu olan evden çalışan ebeveynlerin daha fazla ebeveynlik stresi yaşadığını ve bu nedenle iş ile aile yaşamından memnuniyetlerinin azaldığını göstermişlerdir. Alfano vd. (2024), Avrupa Birliği’ne üye ülkelerde 12-17 yaş arası çocuğa sahip ebeveynlerin iş-yaşam memnuniyetinin düşük olduğunu bulmuşlardır. Francisco vd. (2020) ise, üç Güney Avrupa ülkesinde (İtalya, İspanya ve Portekiz) karantina süresince birlikte yaşayan aile üyelerinin düşük düzeyde psikolojik iyi oluş bildirdiğini tespit etmiştir.

Literatürdeki pek çok çalışma, pandemi döneminde kadınlara kıyasla erkeklerin çocuk sahibi olmaktan daha mutlu olduğu sonucuna ulaşmıştır (bkz. Blanchflower ve Bryson, 2024; Carlson vd., 2024; Hipp ve Bünning, 2021; Huebener vd., 2021; Koziol ve Augustine, 2025; Vicari vd., 2022). Ancak bu çalışmada, Avrupa’da 12 yaş ve üzeri çocuk sahibi olmanın erkeklere nispeten kadınları daha fazla mutlu ettiği ortaya çıkmıştır. Covid-19 pandemisinde, büyük yaştaki çocukların daha az bakım gerektirmesi ve duygusal destek sağlayabilmesi, annelerin mutluluğunu artırmış olabilir. Pollmann-Schult’a (2014) göre, kadınlar çocuk bakımına daha fazla zaman ayırdıklarından çocuklarıyla daha güçlü duygusal bağlar kurabilir. Genel olarak sevgi ve bağlılığa dayalı bu ilişki, kadınların ebeveyn olmaktan daha fazla duygusal tatmin almasını sağlayabilir. Vanassche vd. (2013) vurguladığı üzere, kadınlar açısından annelik daha güçlü bir kimlik unsuru olarak değerlendirilir. Covid-19 pandemisi sırasında artan belirsizlik karşısında, kadınların

toplumsal normlara uygun bir rolü yerine getirmeleri, kendilerini daha iyi ve mutlu hissettirmiş olabilir.

Ebeveynlerin yaşı mutlulukları üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Covid-19 salgınında 12 yaş ve üzeri çocuğa sahip olmak, Avrupa'daki yaşlı yetişkinler için mutluluk kaynağı olurken, genç ve orta yaşlı bireyler için mutsuzluk getirmiştir. Kohler vd. (2005) tarafından yapılan çalışmaya göre, çocuk yetiştirme sürecinin bireyler üzerindeki maliyetleri, yaşam süresi boyunca farklılık göstermektedir. Ebeveynliğin erken dönemlerinde, çocuk bakımına daha fazla kaynak ayrıldığından bu maliyetler oldukça yüksektir. Çocukların yaşla birlikte artan bağımsızlığı, ebeveynler üzerindeki mali ve duygusal yükünü azaltmaktadır. Margolis ve Myrskylä (2011), çocukların ileri yaşlarda ise ebeveynleri için bir tür sigorta veya sosyal koruma işlevi görebileceğini belirtmişlerdir. Yalnızlık duygusunun ve sağlıkla ilgili sorunların artışı Covid-19 pandemisi sürecinde, çocukların ebeveynlerine sunduğu desteğin önemini daha da artırmıştır. Nitekim Lee (2024), 30 Avrupa ülkesinde yaptığı çalışmada, çocuklarıyla çevrimiçi veya mobil iletişimi artan ya da kalabalık hanelerde yaşayan yaşlı yetişkinlerin Covid-19 öncesine kıyasla daha yüksek öznel iyi oluş bildirdiğini göstermişlerdir.

Avrupa'da evli veya birlikte yaşayan bireylerde, pandemi sürecinde 12 yaş ve üzeri çocuğa sahip olmanın mutluluk üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Okulların kapanmasıyla bakım ve destek imkânlarının azalması ve ev içi yüklerin artması, ebeveynliği evli bireyler için bir sevinç kaynağından çok ek sorumluluk ve stres unsuru haline getirmiş olabilir. Ampirik olarak bu durumu, Prati ve Mancini (2023) İtalya üzerine yaptıkları çalışmada göstermişlerdir. Buna göre evli veya bir partneri olan ebeveynlerin, salgın sırasında yalnız yaşayan bireylere kıyasla daha düşük mutluluk düzeyi bildirmişlerdir. Benzer şekilde, Del Boca vd. (2020) İtalya ve Giurge vd. (2021) çeşitli Avrupa ülkeleri için karantina boyunca çalışan evli annelerin ev işleri ve çocuk bakımına daha fazla zaman ayırmaları nedeniyle öznel iyi oluşlarının düşük olduğunu göstermişlerdir.

Avrupa'da çocuklarıyla aynı evde yaşayan ebeveynlerin, salgın sürecinde işsiz olması ve evden çalışma sıklıklarının artması mutluluklarını olumsuz etkilemiştir. Möhring vd.'ne (2021) göre, Covid-19 tedbirleri sırasında ebeveynler, çocuklarıyla aynı evde tüm gün çalıştıkları için iş ve aile sorumlulukları iç içe geçerek yüksek stres yaşamışlardır. Bu dönemde işsiz kalmak ise ekonomik kaygıları tetikleyerek ebeveynlerin çocuklarının ihtiyaçlarını karşılayamama korkusunu artırmıştır. Calvano vd. (2022), Almanya ve Rodrigues vd. (2023) Portekiz için bu belirsizlikleri ampirik düzeyde ortaya koymuşlardır. Araştırmacılar, ebeveynlerin iş kayıplarına bağlı olarak yaşadıkları finansal stresin refahları üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduklarını göstermişlerdir. Alfano vd. (2024) ile Nordenmark ve Vinberg (2024) de Avrupa ülkeleri için Covid-19 koşullarında evden çalışmanın iş-aile çatışmasını artırarak iyi oluşu olumsuz yönde etkilediği bulgusuna ulaşmışlardır.

Genel olarak bu çalışma, kısa sürede tüm dünyaya yayılan Covid-19 salgınının Avrupa'daki ebeveynlerin mutluluğunu etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu etkinin, ebeveynlerin demografik ve sosyo-ekonomik özelliklerine bağlı olarak değiştiği görülmüştür. Evden çalışmanın zorunlu olduğu karantina sürecinde, ebeveynlerin çocuklarıyla aynı evde yaşaması ve çocukların yaşı mutlulukları üzerinde belirleyici olmuştur. Ayrıca finansal zorlukların yaşandığı bu dönemde, çocuğuyla aynı evde yaşayan ebeveynlerin işsiz olması önemli bir mutsuzluk nedeni olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmanın bulgularına dayanarak, Covid-19 gibi kriz dönemlerinde ebeveyn mutluluğunu artırmak için politika yapımcılarına öneriler sunulabilir. Öncelikle işsiz kalan ebeveynlerin karşılaştığı ekonomik ve psikolojik sıkıntıları hafifletilmesi amacıyla sosyal destek programları geliştirilebilir. Örneğin, hane içindeki çocuk sayısı ve yaşlarına göre barınma ve gıda gibi temel ihtiyaçlar için doğrudan nakit yardımı yapılabilir. Ayrıca ebeveynlerin kısa sürede iş bulmalarına yardımcı olacak beceri geliştirme ve mesleki eğitim programları başlatılabilir. Bu kapsamda, dijital yetkinlikler ve uzaktan çalışma becerileri gibi alanlara odaklanan çevrim içi ve ücretsiz eğitim olanakları sunulmalıdır. Bu süreçte, işsiz ebeveynlere sosyal izolasyon ve stresle başa çıkmaları için psikolojik destek verilebilir.

Covid-19 pandemisi sırasında zorunlu evden çalışan ebeveynler hem iş yaşamına dair zorluklar hem de aile içi ilişkilerde artan çatışmalarla baş etmek durumunda kalmışlardır. Kreş veya okul hizmetleri aksadığı durumlarda, benzer sorunların yeniden yaşanmaması için ücretsiz veya düşük maliyetli çocuk bakımı desteği verilebilir. Örneğin, belediyeler veya işverenler tarafından çevrimiçi çocuk etkinlikleri veya güvenli çocuk bakım hizmetlerini sağlanması için teşvik mekanizmaları geliştirilebilir. Aile dostu uygulamaları yaygınlaştırmaya yönelik ise ebeveynlere esnek çalışma saatleri sunan işverenlere vergi indirimleri sağlanabilir. Ayrıca, evden çalışan ebeveynlerin aile içi iletişimini güçlendirmek ve ruh sağlığını korumak için aile danışmanlığı hizmetleri sunulabilir.

Çalışmanın bulguları, Covid-19 süreci boyunca Avrupa ülkelerindeki ebeveynler mutluluğu ve bu mutluluğun belirleyicileri hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Bu açıdan çalışma, ebeveynlerin mutluluğu üzerine çalışmalar yapan araştırmacılar için yol gösterici olabilir. Ancak çalışmada, okul çağında olmayan küçük çocuk sahibi olmanın ebeveynlerin mutluluğuna etkisi hakkında bilgi bulunmamaktadır. Bunun nedeni, pandemide uygulanan Avrupa Sosyal Araştırması sadece 12 yaş ve üstü çocuklara dair sorular içermektedir. Ayrıca son turda (Round 11-2023) çocuk sahibi olmaya dair veriler bulunmadığından, pandemi dönemi ve sonrasında ebeveynlerin mutluluğu karşılaştırılamamıştır. Yine mevcut veri setinde, katılımcıların psikolojik ruh hallerinin nasıl olduğuna dair bilgi yer almamaktadır. Bu nedenle, salgın sürecinde ebeveynlerin ruhsal durumu ile mutlulukları arasındaki ilişki incelememiştir. Bu kısıtlar, gelecekteki araştırmalar için potansiyel bir araştırma alanı oluşturabilir.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu makale etik kurul kararı gerektirmemektedir ve daha önce herhangi bir yerde sözlü bildiri olarak sunulmamış ve bir tez çalışmasından üretilmemiştir. Tüm etik ilkeler uygun biçimde araştırmada göz önünde bulundurulmuştur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – İthenticate
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	This article does not require ethics committee approval and has not been previously presented as an oral presentation anywhere and is not derived from a thesis. All ethical principles have been appropriately considered in the research.
Plagiarism Checks	Yes – İthenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Kaynakça

- Aassve, A., Goisis, A., & Sironi, M. (2012). Happiness and childbearing across Europe. *Social Indicators Research*, 108, 65-86. <https://doi.org/10.1007/s11205-011-9866-x>
- Aassve, A., Mazzuco, S., & Mencarini, L. (2005). Childbearing and well-being: a comparative analysis of European welfare regimes. *Journal of European Social Policy*, 15(4), 283-299. <https://doi.org/10.1177/0958928705057262>
- Alfano, V., Mariotti, I., Nappo, N., & Vecchione, G. (2024). Work-life balance during the COVID-19 pandemic. A European perspective. *Journal of Industrial and Business Economics*, 51(4), 1041-1065. <https://doi.org/10.1007/s40812-024-00316-1>
- Angeles, L. (2010). Children and life satisfaction. *Journal of happiness Studies*, 11, 523-538. <https://doi.org/10.1007/s10902-009-9168-z>
- Arpino, B., Mair, C. A., Quashie, N. T., & Antczak, R. (2022). Loneliness before and during the COVID-19 pandemic—are unpartnered and childless older adults at higher risk?. *European Journal of Ageing*, 19(4), 1327-1338. <https://doi.org/10.1007/s10433-022-00718-x>
- Becchetti, L., Giachin Ricca, E., & Pelloni, A. (2013). The paradox of children and life satisfaction. *Social Indicators Research*, 111, 725-751. <https://doi.org/10.1007/s11205-012-0031-y>
- Becker, G. S. (1992). Fertility and the economy. *Journal of Population Economics*, 5(3), 185-201. <https://doi.org/10.1007/BF00172092>
- Blanchflower, D. G., & Bryson, A. (2024). The female happiness paradox. *Journal of Population Economics*, 37(1), 16. <https://doi.org/10.1007/s00148-024-00981-5>
- Brik, A. B., & Wang, Y. (2025). Exploring the factors contributing to parent stress symptoms during the COVID-19 pandemic in Europe: An ABC-X model approach. *Family Process*, 64(1), e13063. <https://doi.org/10.1111/famp.13063>
- Brik, A. B., Williams, N. A., & Ladd, S. B. (2024). Stressor pileup, family and couple relational well-being, and parent stress during the COVID-19 pandemic. *Family Relations*, 73(1), 95-115. <https://doi.org/10.1111/fare.12982>
- Cáceres-Delpiano, J., & Simonsen, M. (2012). The toll of fertility on mothers' wellbeing. *Journal of Health Economics*, 31(5), 752-766. <https://doi.org/10.1016/j.jhealeco.2012.05.006>
- Calvano, C., Engelke, L., Di Bella, J., Kindermann, J., Renneberg, B., & Winter, S. M. (2022). Families in the COVID-19 pandemic: parental stress, parent mental health and the occurrence of adverse childhood experiences—results of a representative survey in Germany. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 31(7), 1-13. <https://doi.org/10.1007/s00787-021-01739-0>
- Carlson, D. L., McPherson, S., & Petts, R. J. (2024). Remote work, gender ideologies, and fathers' participation in childcare during the COVID-19 pandemic. *Social Sciences*, 13(3), 166. <https://doi.org/10.3390/socsci13030166>

Carvalho, M., & Matias, M. (2024). Parental exhaustion during COVID-19 pandemic: links to relationship outcomes and dyadic coping. *Current Psychology*, 43(18), 17007-17017. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04658-2>

Cetre, S., Clark, A. E., & Senik, C. (2016). Happy people have children: Choice and self-selection into parenthood. *European Journal of Population*, 32, 445-473. <https://doi.org/10.1007/s10680-016-9389-x>

Clark, A. E., Diener, E., Georgellis, Y., & Lucas, R. E. (2008). Lags and leads in life satisfaction: A test of the baseline hypothesis. *The Economic Journal*, 118(529), F222-F243. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2008.02150.x>

Clark, A. E., Flèche, S., & Senik, C. (2016). Economic growth evens out happiness: Evidence from six surveys. *Review of Income and Wealth*, 62(3), 405-419. <https://doi.org/10.1111/roiw.12190>

Cohn-Schwartz, E., Vitman-Schorr, A., & Khalaila, R. (2022). Physical distancing is related to fewer electronic and in-person contacts and to increased loneliness during the COVID-19 pandemic among older Europeans. *Quality of Life Research*, 31(4), 1033-1042. <https://doi.org/10.1007/s11136-021-02949-4>

Colombo, E., Rotondi, V., & Stanca, L. (2018). Macroeconomic conditions and well-being: do social interactions matter?. *Applied Economics*, 50(28), 3029-3038. <https://doi.org/10.1080/00036846.2017.1414935>

Del Boca, D., Oggero, N., Profeta, P., & Rossi, M. (2020). Women's and men's work, housework and childcare, before and during COVID-19. *Review of Economics of the Household*, 18(4), 1001-1017. <https://doi.org/10.1007/s11150-020-09502-1>

DSÖ. (2020). *Coronavirus disease (COVID-19)*. <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200928-weekly-epi-update.pdf> (Erişim: 01.04.2025).

DSÖ. (2021). *Action required to address the impacts of the COVID-19 pandemic on mental health and service delivery systems in the WHO European Region*. <https://www.who.int/europe/publications/i/item/WHO-EURO-2021-2845-42603-59267>. (Erişim: 25.03.2025).

European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). (2021). *COVID-19 Situation Update Worldwide, as of Week 52, Updated 5 January 2022*. <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19>. (Erişim: 25.03.2025).

Feinberg, M. E., A Mogle, J., Lee, J. K., Tornello, S. L., Hostetler, M. L., Cifelli, J. A., ... & Hotez, E. (2022). Impact of the COVID-19 pandemic on parent, child, and family functioning. *Family Process*, 61(1), 361-374. <https://doi.org/10.1111/famp.12649>

Ferrer-i-Carbonell, A., & Frijters, P. (2004). How important is methodology for the estimates of the determinants of happiness?. *The Economic Journal*, 114(497), 641-659. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0297.2004.00235.x>

Francisco, R., Pedro, M., Delvecchio, E., Espada, J. P., Morales, A., Mazzeschi, C., & Orgilés, M. (2020). Psychological symptoms and behavioral changes in children and adolescents during the early phase of COVID-19 quarantine in three European countries. *Frontiers in Psychiatry*, 11, 570164. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2020.570164>

- Frey, B. S., & Stutzer, A. (2000). Happiness, economy and institutions. *The Economic Journal*, 110(466), 918-938. <https://doi.org/10.1111/1468-0297.00570>
- Fritz, M., Um, S., & Risman, B. J. (2024). Enforced Togetherness: Change and Continuity in Relationship Satisfaction among Parents during the COVID-19 Pandemic. *Social Sciences*, 13(7), 352. <https://doi.org/10.3390/socsci13070352>
- Gallie, D., & Russell, H. (2009). Work-family conflict and working conditions in Western Europe. *Social Indicators Research*, 93, 445-467. <https://doi.org/10.1007/s11205-008-9435-0>
- Giurge, L. M., Whillans, A. V., & Yemiscigil, A. (2021). A multicountry perspective on gender differences in time use during COVID-19. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 118(12), e2018494118. <https://doi.org/10.1073/pnas.2018494118>
- Griffith, A. K. (2022). Parental burnout and child maltreatment during the COVID-19 pandemic. *Journal of Family Violence*, 37(5), 725-731. <https://doi.org/10.1007/s10896-020-00172-2>
- Guetto, R., Pirani, E., & Lodetti, P. (2021). The wellbeing of single parents in Italy before and after the COVID-19 pandemic. *Rivista Italiana di Economia Demografia e Statistica*, 75(4), 121-132.
- Gülmez, H. (2020). *En kolay anlatımı ile covid-19 pandemisi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Han, W. J., & Hart, J. (2022). Precarious parental employment, economic hardship, and parenting and child happiness amidst a pandemic. *Children and Youth Services Review*, 133, 106343. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2021.106343>
- Hipp, L., & Bünnig, M. (2021). Parenthood as a driver of increased gender inequality during COVID-19? Exploratory evidence from Germany. *European Societies*, 23(S1), S658-S673. <https://doi.org/10.1080/14616696.2020.1833229>
- Hudde, A., Hank, K., & Jacob, M. (2023). Parenthood and dynamics of life satisfaction in times of COVID-19. *The British Journal of Sociology*, 74(3), 419-432. <https://doi.org/10.1111/1468-4446.13003>
- Huebener, M., Waights, S., Spiess, C. K., Siegel, N. A., & Wagner, G. G. (2021). Parental well-being in times of Covid-19 in Germany. *Review of Economics of the Household*, 19(1), 91-122. <https://doi.org/10.1007/s11150-020-09529-4>
- ILO. (2020a). *World Employment and Social Outlook: Trends 2021*. https://www.ilo.org/sites/default/files/wcmsp5/groups/public/@dgreports/@dcomm/@p ubl/documents/publication/wcms_795453.pdf. (Erişim: 02.04.2025).
- ILO. (2020b). *COVID-19 Ortamında ve Sonrasında Uzaktan Çalışma-Uygulama Kılavuzu*. Uluslararası Çalışma Ofisi. <https://www.ilo.org/tr/publications/covid-19-ortaminda-ve-sonrasında-uzaktan-calisma-uygulama-kilavuzu>. (Erişim: 02.04.2025).
- Kohler, H. P., Behrman, J. R., & Skytthe, A. (2005). Partner+ children= happiness? The effects of partnerships and fertility on well-being. *Population and Development Review*, 31(3), 407-445. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2005.00078.x>

- Koziol, M., & Augustine, J. (2025). The parental happiness gap before and after the start of the COVID-19 pandemic. *The Sociological Quarterly*, 66(2), 281–305. <https://doi.org/10.1080/00380253.2024.2445132>
- Le Moglie, M., Mencarini, L., & Rapallini, C. (2015). Is it just a matter of personality? On the role of subjective well-being in childbearing behavior. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 117, 453-475. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2015.07.006>
- Lee, S. (2024). Internet use and well-being of older adults before and during the COVID-19 pandemic: findings from European social survey. *Journal of Gerontological Social Work*, 67(1), 96-113. <https://doi.org/10.1080/01634372.2023.2217682>
- Li, J., Bünning, M., Kaiser, T., & Hipp, L. (2022). Who suffered most? Parental stress and mental health during the COVID-19 pandemic in Germany. *JFR-Journal of Family Research*, 34(1), 281-309. <https://doi.org/10.20377/jfr-704>
- Luppi, F. (2016). When is the second one coming? The effect of couple's subjective well-being following the onset of parenthood. *European Journal of Population*, 32, 421-444. <https://doi.org/10.1007/s10680-016-9388-y>
- Margolis, R., & Myrskylä, M. (2011). A global perspective on happiness and fertility. *Population And Development Review*, 37(1), 29-56. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2011.00389.x>
- Meier, S., & Stutzer, A. (2008). Is volunteering rewarding in itself?. *Economica*, 75(297), 39-59. <https://doi.org/10.1111/j.1468-0335.2007.00597.x>
- Möhring, K., Naumann, E., Reifenscheid, M., Wenz, A., Rettig, T., Krieger, U., ... & Blom, A. G. (2021). The COVID-19 pandemic and subjective well-being: longitudinal evidence on satisfaction with work and family. *European Societies*, 23(S1), S601-S617. <https://doi.org/10.1080/14616696.2020.1833066>
- Myrskylä, M., & Margolis, R. (2014). Happiness: Before and after the kids. *Demography*, 51(5), 1843-1866. <https://doi.org/10.1007/s13524-014-0321-x>
- Nelson, S. K., Kushlev, K., English, T., Dunn, E. W., & Lyubomirsky, S. (2013). In defense of parenthood: Children are associated with more joy than misery. *Psychological Science*, 24(1), 3-10. <https://doi.org/10.1177/0956797612447798>
- Nordenmark, M., & Vinberg, S. (2024). Working from home, work/life conflict and mental wellbeing in Europe during the COVID-19 pandemic. *Work*, 78(2), 295-304. <https://doi.org/10.3233/WOR-230271>
- Pertold-Gebicka, B., & Spolcova, D. (2022). Family size and subjective well-being in Europe: do more children make parents (un) happy?. *The Economic and Social Review*, 53(2), 89-136.
- Pew Research Center. (2020). *Most Americans say the coronavirus outbreak has impacted their lives.* <https://www.pewresearch.org/social-trends/2020/03/30/most-americans-say-coronavirus-outbreak-has-impacted-their-lives/> (Erişim: 03.04.2025).
- Pollmann-Schult, M. (2014). Parenthood and life satisfaction: Why don't children make people happy?. *Journal of Marriage and Family*, 76(2), 319-336. <https://doi.org/10.1111/jomf.12095>

- Prati, G., & Mancini, A. D. (2023). Happiness before and during the COVID-19 pandemic in Italy: A population-based longitudinal study. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 91, 103711. <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2023.103711>
- Prime, H., Wade, M., & Browne, D. T. (2020). Risk and resilience in family well-being during the COVID-19 pandemic. *American Psychologist*, 75(5), 631. <http://dx.doi.org/10.1037/amp0000660>
- Rodrigues, M., Silva, R., & Franco, M. (2023). COVID-19: Financial stress and well-being in families. *Journal of Family Issues*, 44(5), 1254-1275. <https://doi.org/10.1177/0192513X211057009>
- Rudolph, C. W., & Zacher, H. (2021). Family demands and satisfaction with family life during the COVID-19 pandemic. *Couple and Family Psychology: Research and Practice*, 10(4), 249. <https://doi.org/10.1037/cfp0000170>
- Spinelli, M., Lionetti, F., Setti, A., & Fasolo, M. (2021). Parenting stress during the COVID-19 outbreak: Socioeconomic and environmental risk factors and implications for children emotion regulation. *Family Process*, 60(2), 639-653. <https://doi.org/10.1111/famp.12601>
- Stanca, L. (2012). Suffer the little children: Measuring the effects of parenthood on well-being worldwide. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 81(3), 742-750. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2010.12.019>
- Thorsteinsen, K., Heijens, M., Parks-Stamm, E. J., Froehlich, L., & Martiny, S. E. (2024). The role of gender, stress, and social support in parents' pandemic well-being: A cross-national study. *Family Relations*, 73(4), 2219-2237. <https://doi.org/10.1111/fare.13018>
- Tiwari, G. K., Singh, A. K., Parihar, P., Pandey, R., Sharma, D. N., & Rai, P. K. (2023). Understanding the perceived health outcomes of children during COVID-19 pandemic. *Educational and Developmental Psychologist*, 40(1), 103-114. <https://doi.org/10.1080/20590776.2021.1899749>
- Ugur, Z. B. (2020). Does having children bring life satisfaction in Europe?. *Journal of Happiness Studies*, 21(4), 1385-1406. <https://doi.org/10.1007/s10902-019-00135-5>
- Usluoglu, F., Togay, A., Atici, M., & Sahin Yoluk, İ. (2023). The effects of COVID-19 pandemic on adults living in Turkey and ways of coping. *Social Work in Public Health*, 38(3), 193-208. <https://doi.org/10.1080/19371918.2022.2117754>
- Vanassche, S., Swicegood, G., & Matthijs, K. (2013). Marriage and children as a key to happiness? Cross-national differences in the effects of marital status and children on well-being. *Journal of Happiness Studies*, 14, 501-524. <https://doi.org/10.1007/s10902-012-9340-8>
- Vicari, B., Zoch, G., & Bächmann, A. C. (2022). Childcare, work or worries? What explains the decline in parents' well-being at the beginning of the COVID-19 pandemic in Germany?. *JFR-Journal of Family Research*, 34(1), 310-332. <https://doi.org/10.20377/jfr-707>
- Westrupp, E. M., Bennett, C., Berkowitz, T., Youssef, G. J., Toumbourou, J. W., Tucker, R., ... & Sciberras, E. (2023). Child, parent, and family mental health and functioning in Australia during COVID-19: comparison to pre-pandemic data. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 32(2), 317-330. <https://doi.org/10.1007/s00787-021-01861-z>
- Wooldridge, J. (2002). *Econometric analysis of cross section and panel data*. Cambridge: The MIT Press.

Ekler

Ek Tablo 1: Sıralı Lojistik Regresyon Tahmin Sonuçları

Değişkenler	(1) Model 1	(2) Model 2	(3) Model 3	(4) Model 4	(5) Model 5
Yaş	-0.055*** (0.004)	-0.056*** (0.004)	-0.049*** (0.011)	-0.045*** (0.009)	-0.027** (0.012)
Yaşın Karesi	0.000*** (0.000)	0.000*** (0.000)	0.000*** (0.000)	0.000*** (0.000)	0.000*** (0.000)
Kadın	0.126*** (0.021)	0.124*** (0.021)	0.174*** (0.029)	0.193*** (0.029)	0.210*** (0.035)
Evli/Evli Gibi Birlikte	0.483*** (0.024)	0.469*** (0.024)	0.486*** (0.032)	0.495*** (0.032)	0.498*** (0.039)
Ortaöğretim	0.170*** (0.031)	0.182*** (0.031)	0.154*** (0.039)	0.145*** (0.039)	0.153*** (0.046)
Yükseköğretim	0.308*** (0.035)	0.327*** (0.035)	0.259*** (0.047)	0.243*** (0.046)	0.237*** (0.055)
Ücretli Çalışan	0.123*** (0.028)	0.126*** (0.028)	0.119*** (0.040)	0.114*** (0.039)	0.116** (0.047)
Orta Gelir	0.390*** (0.028)	0.392*** (0.028)	0.360*** (0.037)	0.366*** (0.037)	0.325*** (0.044)
Yüksek Gelir	0.677*** (0.034)	0.674*** (0.034)	0.712*** (0.048)	0.723*** (0.048)	0.639*** (0.057)
12-18 Yaş Çocuğa Sahip			-0.240*** (0.070)		
19-24 Yaş Çocuğa Sahip			-0.199*** (0.061)		
25-34 Yaş Çocuğa Sahip			-0.043 (0.046)		
En Az Bir Çocuğa Sahip	0.157*** (0.028)				
Çocuk Sayısı		0.107*** (0.011)			
Çocuğuyula Aynı Evde Yaşıyor				-0.171*** (0.038)	
Kız Çocuğa Sahip					0.032 (0.033)
Gözlem	28,729	28,729	15,921	16,132	11,304
Pseudo R-kare	0.0417	0.0423	0.0511	0.0508	0.0515
Prob > Ki-kare	0	0	0	0	0

Not: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1. Modellere ülke sabit etkileri eklenmiştir. Parantez içindeki değerler standart hatalardır.

Ek Tablo 2: Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Sıralı Lojistik Regresyon Tahmin Sonuçları

Değişkenler	(1) Cinsiyet	(2) Yaş	(3) Medeni Durum
En Az Bir Çocuğa Sahip	0.108*** (0.036)	0.134*** (0.034)	0.166*** (0.037)
En Az Bir Çocuğa Sahip × 15-29 Yaş		0.161 (0.281)	
En Az Bir Çocuğa Sahip × 30-49 Yaş		-0.075* (0.040)	
En Az Bir Çocuğa Sahip × 65 Yaş ve Üzeri		0.227*** (0.042)	
En Az Bir Çocuğa Sahip × Kadın	0.090** (0.043)		
En Az Bir Çocuğa Sahip × Evli/Evli Gibi Birlikte			-0.018 (0.046)
Gözlem	28,729	28,729	28,729
Pseudo R-kare	0.0417	0.0420	0.0417
Prob > Ki-kare	0	0	0

Not: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1. Modellerle ülke sabit etkileri ile kontrol değişkenleri eklenmiştir. Parantez içindeki değerler standart hatalardır.

Ek Tablo 3: Sosyo-Ekonomik Özelliklere Göre Sıralı Lojistik Regresyon Tahmin Sonuçları

Değişkenler	(1) Evden Çalışma	(2) İşsiz	(3) Gelir
Çocuğuyla Aynı Evde Yaşıyor	-0.096 (0.062)	-0.163*** (0.038)	-0.130* (0.071)
Çocuğuyla Aynı Evde Yaşıyor × Evden Çalışma	-0.037** (0.016)		
Çocuğuyla Aynı Evde Yaşıyor × İşsiz		-0.257* (0.134)	
Çocuğuyla Aynı Evde Yaşıyor × Orta Gelir			-0.060 (0.080)
Çocuğuyla Aynı Evde Yaşıyor × Yüksek Gelir			-0.038 (0.087)
Gözlem	7,828	16,132	16,132
Pseudo R-kare	0.0470	0.0508	0.0508
Prob > Ki-kare	0	0	0

Not: *** p<0,01, ** p<0,05, * p<0,1. Modellerle ülke sabit etkileri ile kontrol değişkenleri eklenmiştir. Parantez içindeki değerler standart hatalardır.